

újra foglalkozni kezdenek társadalmi, közéleti kérdésekkel. És ez nemcsak a lengyel írókra jellemző, hanem egész Közép-Európa irodalmára is. Kiderült ugyanis, hogy nem egészen úgy alakultak a dolgok, ahogyan elképzeltük, s ezért az írók újra a közösségi, a társadalmi kérdések felé fordulnak, és mintegy újra betöltik korábbi társadalmi szerepüket. Szerintem.

Ami a mai konferenciát illeti, nagyon hasznosnak ítélem az ilyen kezdeményezéseket, jóllehet én nem hiszek abban, hogy mi valamiféle, Kelet-Közép-Európának nevezett közös képződményként léphetünk fel, hiszen annyira különbözőek vagyunk. Mindenek ellenére különbözőek. Ha például a mai találkozó témáját nézzük, Lengyelország és Ukrajna között természetesen kisebbek a különbségek, mint Lengyelország és mondjuk Szlovénia között, de léteznek ezek a különbségek, és nem tekinthetjük magunkat valamiféle egységes képződménynek. Nagyon lényeges hiányosság viszont az, hogy keveset tudunk egymásról. Amiről például ma is beszélgettünk, hogy hogyan működik az ukrán könyvpiac, hogyan van jelen az ukrán irodalom más országokban, az ilyen dolgokról kölcsönösen alig tudunk, pedig fontosak ezek az ismeretek.

A hasonló találkozók jövőbeni folytatását is szükségesnek tartom, hogy alkalmunk legyen véleményt cserélni, különösen az irodalom területén. Közép-Kelet-Európa ugyanis a kis nyelvek térsége – a lengyelek ugyan negyvenmilliónyian vannak, de azért a lengyel nyelv is kis nyelvnek számít –, ezért feltétlenül fontos, hogy kicseréljük egymás között a programjainkat, terveinket, elképzeléseinket, ötleteinket arról, hogyan lehetne ezeket a kis irodalmakat támogatni, népszerűsíteni. Nagyon is kellenek tehát az ilyen találkozók.

Legfontosabb a problémafelvetés

Taras Voznyak,
a *Ji* magazin főszerkesztője:

– Úgy gondolom, a legfontosabb a problémafelvetés. Mi elvben megértettük, hogy kulturális szinten Ukrajna és Magyarország között nagyon sok még a tennivaló. Az államok közötti politikai együttműködésen kívül alig van köztünk valamilyen kontaktus, a kulturális kapcsolatok alacsony szintűek ahhoz, hogy a politikai kapcsolatoknak megfelelő háttérrel biztosítsanak. Egész egy-

szerűen nem ismerjük egymást, bár kivételként megemlíthetném Kárpátalja és Magyarország viszonyát. Lengyelország és Ukrajna kapcsolata is működőképes, nagyon sok közös kulturális megmozdulásunk van, ezek segítségével egyben meg is határozzuk egymás számára, hogy ki kicsoda, felvetjük a történelmi problémákat, kutatjuk a jövőt.

A magyar–ukrán kapcsolatokban nincs példa ilyen együttműködésre, tehát minden csupa lehetőség, nagy-nagy cselekvési tér.

A konferencián részt vevő kulturális műhelyek közül korábban csak a magyar *Európai Utas* folyóirattal és az európai kulturális magazinok hálózatát működtető osztrák *Eurozine*-nal tartottuk a kapcsolatot. A többiekkel most találkoztam először. Az itt kibontakozó közös platform minden résztvevő számára nagyon hasznos lehet, csak kapcsolatban kell maradni.

Az együttműködés elsősorban a cikkek, esszék, tudományos szövegek cseréjében valósulhat meg. Másrészt lehetőséget kellene teremteni az ukrán kultúrában való tájékozódásra. Ukrajnáról mindenkinek ugyanaz az egy-két dolog – népzene, tánc, népviselet – jut eszébe, de ezen túl alig-alig tudnak az országunkról valamit. Még a közvetlen szomszédok sem ismernek minket.

A konferencia résztvevői mind a kultúra területén dolgoznak. Az ukrán irodalomból rögtön említették is a kortárs író, Andruhovics nevét. Őt sokan ismerik, sokan fordítják. Erre meséltem nekik más írókról, zenészekről, festőkről, szociológusokról, hogy az ő nevük is elhangozzék, hogy róluk is tudjanak egy keveset. Segítenünk kell egymásnak abban, hogy tájékozódni tudjunk a másik kultúrájában. Közös kiadványok készítését is el tudom képzelni. Ez azonban intenzívebb együttműködést igényel, egyelőre az a legfontosabb, hogy elhelyezzük magunkat a közép-európai térségben, és megnézzük, hogy ki mivel foglalkozik. ■

